

МЕТАЛЛУРГИЯ КОРХОНАЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ

Ф.Я.Умаров, М.И.Каримов

МИСuС АФ директор

ТДТУ мустақил изланувчиси

Ўзбекистон Республикаси саноатининг етакчи тармоқларидан бири рангли металлургия ҳисобланади. Саноатда асосан мис, рух, рефракцион ва иссиқликка чидамли металллар, олтин ишлаб чиқарилади. Ушбу саноатнинг йирик корхоналари Олмалиқ ва Навоий кон-металлургия комбинатларидир. Чирчик шаҳрида эса волфрам ва молибден сакловчи рудалардан иссиққа чидамли ва рефракцион металллар ишлаб чиқарувчи завод жойлашган. “Ўзметкомбинат” АИБ Марказий Осиёдаги ягона қора металлургия корхонасидир.

Соҳадаги йирик корхоналардан бири Олмалиқ кон-металлургия комбинати (ОКМК) ҳисобланади. Ушбу завод тўлиқ ишлаб чиқариш циклли иккита ишлаб чиқариш йўналишига - мис-молибден ва кўрғошин-рух ишлаб чиқаришга ихтисослашган бўлиб, тозаланган мис, аффинажланган қимматбаҳо металллар, металл рух кўринишидаги тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқаради.

Бугунги кунда завод таркибига 50 та таркибий бўлинма киради, шу жумладан. олтита кон, бешта бойитиш комплекси, иккита металлургия заводи, Ангрен қувур заводи, Жиззах ва Шеробод цемент заводлари, Қизилқум фосфорит комбинати, Саноат темир йўл транспорти бошқармаси, Автомобил транспорти бошқармаси, “Олмалиқметаллургурилиш” қурилиш трести, Ишлаб чиқаришни автоматлаштириш бошқармаси ва бошқа ёрдамчи бўлинмалар¹.

Заводнинг саноат объектлари республикамизнинг бешта вилоятида – Тошкент, Наманган, Жиззах, Навоий ва Сурхондарёда вилоятларида жойлашган.

Бугунги кунда “Олмалиқ КМК” АЖ томонидан ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар қаторига катодли мис, рух, олтин, кумуш, кадмий, молибден, турли диаметрли мис қувурлар, оқ ва портленд цемент, сулфат кислота, мис ва рух купороси, қаттиқ қотишма буюмлар, ноёб тупроқ металлари каби ўнлаб турдаги маҳсулотлар, шунингдек, истеъмол товарларининг катта ассортименти ва бошқалар киради².

Комбинат ҳар йили 40 миллион тоннага яқин тош массасини қазиб чиқаради, ундан эса ўз навбатида 15 дан ортиқ кимёвий элементлар олинади.

¹ Олмалиқ КМК” АЖ маълумотлари.

² Олмалиқ КМК” АЖ маълумотлари асосида.

Комбинатнинг тайёр маҳсулотлари номенклатураси куйидагилар ташкил қилади; тозаланган мис (катодлар), мис қувурлар, эмал изоляцияли думалоқ мис симлар, металл қуйма рух, металл кадмий, куйдирилган молибден ишлаб чиқариш маҳсулоти, аммоний перрнат, техник селен ва теллур, сулфат кислота, мис сулфат, рух купороси, шунингдек, оқ ва кулранг портландцемент. Сотилган маҳсулотларда салмоқли улушни мис, аффинажланган олтин ва кумуш эгаллайди.

“Олмалиқ КМК” АЖ Ўзбекистон Республикасида ягона мис ишлаб чиқарувчи корхона сифатида тан олинган бўлиб, бутун республика бўйича кумушнинг қарийб 90 фоизи ва олтиннинг 20 фоизи унинг ҳиссасига тўғри келади³.

“Олмалиқ КМК” АЖ фаолиятининг асосий самарадорлик кўрсаткичлари 1-жадвалда келтирилган.

Қиёсланадиган нархларда товар маҳсулоти ишлаб чиқаришнинг ўсиш суръати 2019 йилнинг мос даврига нисбатан 103,8 фоизни ташкил этди. 2021 йил учун экспорт прогнози 101,4 фоизга бажарилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018-йил 28-июлдаги “Олмалиқ КМК” АЖ фаолияти самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 593-сон қарорига асосан “Олмалиқ КМК” АЖ устав капиталидаги давлат улуши ишончли бошқарувчи сифатида “SFI Management Group” МЧЖ хорижий компаниясини жалб қилди (5 йил муддатга)⁴.

1-жадвал

“Олмалиқ КМК” АЖ фаолиятининг 2021 йил учун асосий самарадорлик кўрсаткичлари⁵

№	Кўрсаткич	Солиш-тирма оғирлик	Прогноз (мақсадли) қиймат	Ҳақиқий қиймат	Бажа-рилиш фоизи	Асосий самарадорлик кўрсаткичи (Key Performance Indicator)
1	Активларнинг даромадлилиги	17	0,02	0,1187	593,5	100,895
2	Мутлақ ликвидлик коэффиценти	20	0,4	0,412	102,9	20,583

³ Олмалиқ КМК” АЖ маълумотлари.

⁴ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018-йил 28-июлдаги “Олмалиқ КМК” АЖ фаолияти самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 593-сон қарори

⁵ Муаллиф томонидан Олмалиқ КМК” АЖ маълумотлари асосида тайёрланган.

3	Молиявий мустақиллик коэффициенти	17	10	3,257	32,6	5,536
4	Кредиторлик қарзларининг кунларда айланмаси	15	90	154,039	58,4	8,764
5	Дебиторлик қарзларининг кунларда айланмаси	15	90	16,708	538,7	80,801
6	Қоплаш (тўлов қобилияти) нисбати	15	1,5	1,932	128,8	19,320
7	Дивиденд даромади	0,5	0,5	-	-	-
8	Дебиторлик қарзларининг қисқариш кўрсаткичи (белгиланган вазифада %да)	0,5	100	-	-	-
	Интеграл коэффициент	100				235,89

“Олмалик КМК” АЖ асосий ишлаб чиқариш ва қайта ишлаш қувватларини реконструкция қилиш, корхона фаолиятини барқарорлаштириш ва қўллаб-қувватлаш, шунингдек, маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш мақсадида “Олмалик КМК” АЖ “SFI Management Group” МЧЖ билан биргаликда - Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, “Давлаткомпроббез” ДИ, “Ўздавэнергоназорат” ДИ ва хорижий экспертларни жалб қилган ҳолда, “Олмалик КМК” акциядорлик жамиятининг асосий ишлаб чиқариш ва қайта ишлаш объектлари (мисни қайта ишлаш заводи, мис эритиш ва рух заводлари) ҳолати, шароити ва меҳнатни муҳофаза қилиш, саноат ва энергетика хавфсизлигини танқидий таҳлил қилинди, натижада “Олмалик КМК” АЖнинг барча таркибий бўлинмаларини 2022-йилгача модернизация ва реконструкция қилиш дастури ишлаб чиқилди. Бу маънавий ва жисмоний эскирган қувватларни чуқур модернизация қилишни назарда тутди, шунингдек, умумий қиймати 4,5 миллиард доллардан ортиқ бешта йирик инвестиция лойиҳасини амалга ошириш бўйича ишлар олиб борилмоқда, бунинг натижасида экспорт ҳажмини 1,6 миллиард долларга ошириш, тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш, шунингдек, олти мингдан ортиқ иш ўрни яратиш кутилмоқда.

ФЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасини 2030-йилгача комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш концепцияси” 07.10.2019 й.;
2. www.stat.uz.

